

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๐/๒๕๕๒

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลแพ่งได้ส่งข้อโต้แย้งตามคำร้องของจำเลย (บริษัท รีเวอร์กรุ๊ป จำกัด กับพวก) ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ความว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เป็นโจทก์ ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๕๓๘๕/๒๕๕๐ ฟ้อง บริษัท รีเวอร์กรุ๊ป จำกัด ที่ ๑ นางสาววราภรณ์ วชิรอังสนา ที่ ๒ นายชัชวาลย์ สุวรรณไพโรพัฒนนะ ที่ ๓ บริษัท ศรีวราโฮลดิ้งส์ จำกัด ที่ ๔ เป็นจำเลย ในข้อหา กู้ยืม ค้ำประกัน รับผิดชอบสัญญาจำนำ โดยให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินแก่ โจทก์จำนวน ๓๓,๖๑๖,๕๓๗.๕๕ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีของต้นเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

ผู้ร้องยื่นคำให้การปฏิเสธฟ้องของโจทก์ทั้งสิ้น และได้ยื่นคำร้องโต้แย้งว่าการคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ ผู้ร้องเห็นว่าเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ ที่บัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๕๓๕ ที่บัญญัติห้ามบุคคลเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก กฎหมายทั้ง ๒ ฉบับ บัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองสาธารณสุขส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้น ประกาศหรือข้อบังคับใดที่ขัดต่อกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับย่อมตกเป็นโมฆะ ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทำให้ดอกเบี้ยทั้งหมดที่โจทก์เรียกจากผู้ร้องจึงตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย รวม ๔ ฉบับ ได้แก่ (๑) เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘ (๒) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ (๓) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และ (๔) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ซิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืมลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ผู้ร้องเห็นว่า (๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน...” (๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี” (๓) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “บุคคลใด (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้... บุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษ...” จากบทบัญญัติ (๑) (๒) และ (๓) บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ผู้ร้องหรือประชาชนทุกๆ ไปต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมาย โจทก์หรือสถาบันการเงินต่างก็เป็นบุคคลตามกฎหมายเช่นเดียวกัน ผู้ร้องหรือบุคคลทุกๆ ไปนั้นเป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริง แต่โจทก์หรือสถาบันการเงินหาใช่เป็นบุคคลโดยทางธรรมชาติ หรือเป็นบุคคลที่แท้จริงแต่ประการใดไม่ โดยหลักแห่งธรรมชาติหรือเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ โจทก์หรือสถาบันการเงินย่อมไม่อาจมีสิทธิเหนือไปกว่าบุคคลทางธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริงได้ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง...สถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม...จะกระทำมิได้ ด้วยเหตุนี้ผู้ร้องจึงเห็นว่า กฎหมายใดก็ดี ประกาศโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายใดก็ดี ที่ทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกันแล้ว ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ข้อเท็จจริงตามคำร้องเพียงพอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยได้แล้ว มีประเด็นต้องพิจารณาวินิจฉัยตามคำร้องในประการแรกว่า ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย รวม ๔ ฉบับ ได้แก่ (๑) เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘ (๒) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ (๓) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และ (๔) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

พิจารณาตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ออกโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ แล้ว เห็นว่าประกาศทั้ง ๓ ฉบับ ออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๗ และ มาตรา ๓๐ (๑) และ (๒) ของพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งพระราชบัญญัตินี้และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ฯ ต่างก็เป็นพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศตาม

ขอบเขตของบทบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ได้ แต่ประกาศดังกล่าวนี้มีได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งบัญญัติว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย” ดังนั้น ที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยประกาศกระทรวงการคลัง ฯ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ๓ ฉบับดังกล่าวข้างต้น ว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่ จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยให้ได้

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น กรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับประกาศฉบับดังกล่าวแล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒ ว่าเป็นประกาศที่มีได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ และไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย และประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชิก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามแนวคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ข้างต้นว่ามีใช้ประกาศของทางราชการจึงไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยให้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยทั้งสองกรณีนี้อีก

คงมีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่นั้น ในประเด็นนี้ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้วว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ตามคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยอีกเช่นกัน

โดยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ